

Från Uzbekistan till Ashgabat

– Turkmenistans fascinerande huvudstad

Med Lonely Planets resehandbok i bagaget tog vi oss strax före middagstid över gränsen från Uzbekistan till Turkmenistan. Formaliteterna vid den uzbekiska gränsstationen i Alat tog ca en och en halv timme i anspråk. Därifrån for vi med minibuss till en turkmenisk postering vid den egentliga gränsen och bytte där till en annan minibuss som förde oss vidare till den turkmeniska gränsstationen i Farap. Avståndet mellan de två gränsstationerna är drygt 1 km, men i 33 graders hetta kändes en promenad inte som ett särskilt lockade alter-

nativ. Dessutom var priset för resan synnerligen rimligt – vi betalade totalt mindre än två US-dollar per man för de båda minibussturerna!

Den turkmeniska pass- och tullpersonalen var mycket snabbare än den uzbekiska; deras största bekymmer var huruvida vi hade narkotika i bagaget eller inte. Turkmenistan är visserligen känt som genomfartsland för narkotika från Afghanistan till Ryssland, men eftersom vi färdades i motsatt riktning verkade tullens intresse något omotiverat. Vi fick förklara i detalj vad

Bild 1. Gränsstationen i Farap. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

Bild 2. Den sista återstående Leninstatyn i Ashgabat. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

våra olika medtagna piller var avsedda för. Personalen förvånade sig också över att vår tremannagrupp bestod av olika nationaliteter: en dansk, en österrikare, och så jag, en finländare.

Från gränsstationen i Farap for vi med minibuss vidare till TÜRkmenabad, en stad

Bild 3. En schackspelare i Inspirationsparken i centrala Ashgabat. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

Bild 4. En del av Ashgabats 'gröna zon'. I bakgrunden syns bergskedjan Kopet-Dag, som utgör Turkmenistans gräns mot Iran. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

med ca 200 000 invånare. Där åt vi en sen lunch och bekantade oss med några av stadens sevärdheter. På kvällen tog det statligt ägda flygbolaget Turkmenistan Airlines oss den 500 km långa sträckan tvärs över Karakum-öknen till huvudstaden Ashgabat på mindre än en timme. Turkmenistan är med sina närapå 6 miljoner invånare storleksmässigt i klass med Sverige, men största delen av landytan, nästan 90%, består av öken med jordbruksområden i samband av konstbevattnade oaser.

Ashgabat (även stavat Asjchabad) är en mycket imponerande stad. Den består av två huvudområden: det gamla och det nya Ashgabat. Det gamla Ashgabat blev närapå totalförstört år 1948 av en kraftig jordbävning som mätte 9 på Richter-skalan och som dödade över 100 000 människor (två tredjedelar av stadens dåvarande befolkning). Trots att jordbävningen var en av de dödligaste jordbävningarna i modern tid, räckte det länge innan den dåvarande sovjetrepubliken rapporterade något om olyckan. Dessutom talade man officiellt om endast 14 000 döda.

Bild 5. Centralasiens största moské, med plats för 20 000 personer. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

Återuppbyggandet av Ashgabat påbörjades relativt snart, och det pågår fortfarande i intensiv takt med hjälp av inkomsterna från landets enorma olje- och gastillgångar. Under den sovjetiska tiden bibehöll man i regel den sovjetiska byggstilen, men efter Sovjetunionens sönderfall och Turkmenistans självständighet år 1991 förändrades mycket. Idag består staden av en kuriös blandning av stora regeringsbyggnader, enorma parker med springbrunnar och statyer, olika slags museer och ståtliga palats med gyllene kupoler.

Speciellt byggnaderna i det nya Ashgabat är tydligt Dubai-inspirerade. Här kan man se de mest fantasifulla konstruktioner, men tyvärr finns de på sådana avstånd från varandra att regelrätta sightseeingpromenader inte låter sig göras. Med bil kan man däremot enkelt bese byggnaderna

och utsikten mot det gamla Ashgabat. Härifrån ser man också den 'gröna zon' som inhägnar staden, med andra ord de miljoner träd som regeringen låtit plantera mitt i öknen med en del av sina oljepengar! Regeringen förmedlar också vatten, elektricitet och gas till befolkningen till kraftigt reducerade priser, men enligt uppgifter fungerar systemet bäst i huvudstaden; inte nödvändigtvis alltid på landsbygden, där den fattigare delen av befolkningen bor.

Även om 42 graders hetta (i skuggan) kan utgöra ett smärre problem, är det mödan värt att promenera omkring i stadens centrum. Här finns mycket att se och fotografera, men turisterna lyser med sin frånvaro. Det finns trafikpoliser i de flesta gathörn, och ännu fler vanliga poliser. Deras främsta uppgift är (såsom jag uppfattade det) att se till att ingen fotograferar

Bild 6–8. Några statyer och byggnader i det nya Ashgabat. Foto: Rolf Palmberg juni 2015.

regeringsbyggnaderna. Problemet är, att det inte finns några som helst skyltar som förbjuder fotografering, och det är ofta svårt att veta vilka byggnader som är regeringsbyggnader och vilka som inte är det. Poliserna ropade flera gånger åt oss att inte rikta kamerorna mot vissa byggnader, och en gång gick en polis igenom vår österrikiske medresenärs kamera för att kontrollera att den inte innehöll förbjudna motiv.

Ashgabat (som är det arabiska ordet för 'kärlekens stad') har idag över 700 000 invånare. Majoriteten består av turkmener, men här finns också ett betydande antal uzbekar och ryssar. Enligt Lonely Planet var det ännu för några år sedan förbjudet för lokalbefolkningen att tala med utlänningar, vilket också skulle förklara varför människorna i våra ögon verkade mycket blyga och försiktiga. Kontrasten till Uzbekistan var mycket stor, där praktiskt taget alla vi mötte hälsade på oss med ett glatt 'Hello'. Dessutom överraskande många oss genom att stanna upp för att prata en stund. Detta gällde speciellt barn och unga män, men också ensamma kvinnor i alla åldrar!

Ashgabat bjuder i princip på endast två slags övernattningsalternativ: de mycket billiga hotellen och de relativt dyra. De förstnämnda härstammar i allmänhet från sovjettiden, och kvaliteten och servicen är oftast därefter. Det fick vi personligen erfara då vi skulle checka in på det hotell som en lokal resebyrå bokat åt oss. Hotellet ägs av Turkmenistans inrikesministerium, men efter att ha sett rummen flyttade vi till ett dyrare hotell. Vi hittade inga mikrofoner i hotellrummen, trots att Lonely Planet uppmanar resenärer att välja sina samtalsämnen med eftertanke eftersom rummen är försedda med mikrofoner.

Ashgabat liknar för övrigt inte någon annan stad jag någonsin besökt. Lonely Planet beskriver Ashgabat som ett melanting av Las Vegas och Pyongyang, men eftersom jag inte ännu besökt någondera staden, kan jag inte bedöma sanningshalten i denna beskrivning. Däremot kan jag varmt rekommendera ett besök i Ashgabat, för här finns verkligen mycket att se och förundra sig över!

*Rolf Palmberg, tidigare lektor vid Åbo Akademi i Vasa,
Mejl: palmbergrolf@yahoo.fi*